

টাই-আহোম জনগোষ্ঠী

অসমীয়া ৱিকিপিডিয়াৰ পৰা

টাই-আহোম <p>𑜋𑜧𑜨 𑜇𑜡𑜤: 𑜓𑜤, 𑜎𑜤𑜃𑜫, (Khér Tái Āhom)</p>
মুঠ জনসংখ্যা
২০ লাখ (১৯৯০ আনুমানিক)
উল্লেখযোগ্য জন-অধ্যুষিত অঞ্চলসমূহ
 অসম, অৰুণাচল
ভাষাসমূহ
টাই-আহোম ভাষা (𑜋𑜧𑜨 𑜇𑜡𑜤: 𑜓𑜤, 𑜎𑜤𑜃𑜫,)
ধৰ্ম
ফ্ৰালুং ধৰ্ম
সংশ্লিষ্ট নৃতাত্ত্বিক গোষ্ঠী
দাই জনগোষ্ঠী (মধ্য যুগৰ জনগোষ্ঠী), টাই দন জনগোষ্ঠী (প্ৰাচীন জনগোষ্ঠী),টাই জাতি

টাই-আহোম জনগোষ্ঠী (টাই-আহোম: 𑜋𑜧𑜨 𑜇𑜡𑜤: 𑜓𑜤, 𑜎𑜤𑜃𑜫, *Khér Tái Āhom*) হৈছে অসম আৰু অৰুণাচলত বসবাস কৰা উত্তৰ-পূবৰ সৰ্ববৃহৎ টাই জাতিৰ ঠাল। ভিন্ন সময়ত চীনদেশৰ য়ুন্নানৰ পৰা প্ৰবজন কৰা টাই-আহোমসকলৰ ফু-খাও ঠাল আদিম যুগৰে পৰা কামৰূপত বাস কৰিছিল।^[1] কামৰূপৰ পতনৰ পাছত ১২২৮ত চাওলুং চ্যু-কা-ফাৰ নেতৃত্বত অহা ৯০০০ দেহং দাই লোকৰ ঠালে টাই-আহোম ৰাজ্য (মু'ঙ দুন) স্থাপন কৰি ৬০০ বছৰীয়া টাই-আহোম শাসনৰ পাতনি মেলে।^[2]

ঠাল সমূহ

ফু-খাও (আদিম টাই-আহোম) ঠাল

আদিম যুগৰ পৰাই অসমত বাস কৰা টাই সকল আছিল টাই ডন যাক পাছলৈ ফু-খাও (আদিম টাই-আহোম) ৰূপে জনা গৈছিল।^[1] চ্যু-কা-ফা পূৰ্বৰ এই টাই সকল টাই-আহোমৰ আদিমতম পূৰ্বপুৰুষ। ভাস্কৰ বৰ্মনৰ দিনত হিউৱেন চাঙে কামৰূপ ভ্ৰমন কৰোঁতে এই টাইসকল মানসকলৰ সৈতে কামৰূপৰ পূব সীমান্তত বাস কৰিছিল।^[3] চ্যু-কা-ফা ঠাল ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাত প্ৰৱেশ কৰোঁতে নগা আৰু আইন জনগোষ্ঠীৰ সৈতে হোৱা সংঘাটত ফু-খাও ঠালৰ লোকসকলে সহায় কৰিছিল।^[1] তেওঁলোকৰ বংশধৰসমূহ বৰ্তমান টাই-আহোমৰ লান-মাখু ফৈদত অন্তৰ্ভুক্ত।^[1]

চ্যু-কা-ফা ঠাল

টাই-আহোমৰ বৃহত্তম ঠাল আছিল দেহ'ঙ টাই আৰু চিংকৌ ঝায়ত্ব প্ৰান্তৰ (德宏傣族景颇族自治州; মধ্যযুগীয় মু'ঙ মাও; 𑜋𑜧𑜨 𑜃𑜫) কৌৱৰ চাওলুং চ্যু-কা-ফাৰ নেতৃত্বত ১২২৮ চনত অহা ৯০০০ টাই লোকৰ টাই ঠাল যি ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাত মু'ঙ দন চ'গ খাম(𑜋𑜧𑜨 𑜓𑜤𑜃𑜫 𑜏𑜤𑜃𑜫: স্থাপন কৰি প্ৰায় ৬০০ বছৰ শাসন কৰে।^[2]

নামসমূহ

টাই-আহোমসকলক বহুতে বহুত ধৰণে মাতিছিল। যেনে:- টাই, চাম, অসম আৰু টাই-আহোম আদি।

টাই (**𑜋𑜧𑜨**) : প্ৰথম অৱস্থাত টাই-আহোমসকলে নিজকে টাই বুলিয়ে পৰিচয় দিছিল।আৰু এতিয়াও একাংশ টাই-আহোমে নিজক টাই বুলিয়ে নিজকে পৰিচয় দিয়ে সেয়েহে টাই-আহোমসকল আৰু টাই-আহোম সংগঠনসমূহে **টাই-আহোম** (**𑜋𑜧𑜨 𑜓𑜤𑜃𑜫**) শব্দটো অধিক প্ৰয়োগ কৰা দেখা যায়।

চাম বা **চিয়াম** : চাম বা চিয়াম শব্দটো চীনা-তিব্বতীয় মান ডিমাছা আৰু বড়োসকলে টাই-আহোমসকলক বুজাবলৈ ব্যবহাৰ কৰিছিল।^[4] ^[5]থাই সকলেও নিজকে চাম (Siam) আৰু মানসকলে টাই সকলক ছান বুলি কয়।^[6]

অসম বা আচাম (পুৰণি অসমীয়াত) : নৱ-বৈষ্ণৱ সাহিত্যত টাই-আহোমসকলক "অসম মুলুক" বুলি আৰু মোগলসকলেও আচাম (اشم) বুলি কৈছিল।^[7] ^[8]ইয়াৰ উপৰি কোচসকলেও নিজৰ লিখিত ইতিহাস দৰং ৰ **বংশাৱলী**ত টাই-আহোম সকলক বুজাবলৈ আচাম শব্দটো ব্যবহাৰ কৰিছিল।^[9]

টাই-আহোম (**𑜋𑜧𑜨 𑜎𑜤𑜃𑜫**) (আধুনিক অসমীয়াত) : কালক্ৰমত আধুনিক যুগত অসমৰ টাই সকলক **টাই-আহোম** নামেৰে মতা হৈছিল।^[10]^[note 1]

প্ৰতীক

টাই-আহোমসকলৰ জাতিয় প্ৰতীক হৈছে ফুৰালুং (ড্ৰেগন) আৰু জাতীয় পতাকাখনৰ নাম হৈছে শ্ৰীং-ফা।

ঙি ঙাও খাম

প্ৰধান প্ৰবন্ধ: ঙি ঙাও খাম

ঙি ঙাও খাম (**𑜋𑜧𑜨 𑜃𑜫 𑜏𑜤**) বা ফুৰালুং হ'ল এছিয় ড্ৰেগ'নৰ এটা প্ৰজাতি যি টাই-আহোমসকলৰ মাজত প্ৰচলিত এক কিংবদন্তিমূলক জীৱ।^[11]^[12]

শ্ৰীং-ফা

প্ৰধান প্ৰবন্ধ: শ্ৰীং-ফা

টাই-আহোমসকলৰ জাতীয় পতাকাখনৰ নাম হৈছে শ্ৰীং-ফা।^[13] শ্ৰীং-ফাৰ মাজৰ অংশত আঠকোনীয়া চিহ্ন আৰু ফুৰালুঙৰ ছবি অঁকা থাকে।^[14] পৌৰাণিক কালত টাই-আহোম চাওফা আৰু ডাঙৰীয়া সকলে যুদ্ধৰ আগত বা ভিন্ন ৰাজকীয় কামত শ্ৰীং-ফা উত্তোলন কৰিছিল।^[15] বৰ্তমান সময়ত টাই-আহোম ধৰ্মীয় অনুষ্ঠানত আৰু টাই-আহোম সংগঠনসমূহে ভিন্ন অনুষ্ঠানত শ্ৰীং-ফা উত্তোলন কৰে।

সংস্কৃতি

টাই-আহোম সংস্কৃতি পূব এছীয় সংস্কৃতিৰ সৈতে যথেষ্ট খাপ খায়। টাই-আহোম সংস্কৃতিত ঙি ঙাও খাম (চীনা ড্ৰেগনৰ এটা প্ৰজাতি), তাও ধৰ্মৰ আঠকোণীয়া প্ৰতীক আৰু লাক-নি (কেলেণ্ডাৰ) আদি দেখা যায়।

উৎসৱ

টাই-আহোমসকলৰ কেইবাটাও সুকীয়া উৎসৱ আছে। সেয়া হ'ল: **ছেঙ কেন**: ছেঙ কেন হৈছে টাই-আহোমসকলৰ পৰম্পৰাগত বহাগী উৎসৱ। এই উৎসৱত পূৰ্বপুৰষসকলক স্মৰণ কৰা হয়।^[16] ছেঙ কেনৰ নিয়ম সমূহ *খ্যেক লাই বেট* পুথিত উল্লেখ আছে।^[17]

মে ডাম মে ফি : এই অনুষ্ঠানটো পূৰ্বপুৰুষক স্মৰণ কৰি প্ৰতি বছৰে ৩১ জানুৱাৰী তাৰিখে পালন কৰা হয়। টাই-আহোম দম্পতীয়ে চেং-কা-ফাক (খুন-খেও-খামৰ পুত্ৰ) পাকঘৰৰ দক্ষিণ খুটাত স্মৰণ কৰা হয়।

উম-ফা: এই অনুষ্ঠান ভাগ পূৰ্বপুৰুষ শাসক দেৱতা লেং-দনক স্মৰণ কৰি অতি ভব্য আৰু উলহ মালহেৰে পালন কৰা হয়। ইয়াত লেংদনৰ প্ৰিয় খাদ্য মাংসও দিয়া হয় আৰু গৰু আদি কৰি বিভিন্ন জীৱ জন্তু প্ৰয়াত-চি কৰি উৎসৰ্গা কৰা হয়। এই অনুষ্ঠানটো ৫ বছৰৰ মূৰত এবাৰ উদযাপন কৰা হয় আৰু ইয়াক টাই-আহোম শাসনৰ অন্ত হোৱাৰ পিছতো পালন কৰি অহা হৈছে।

চাই-ফা: এই অনুষ্ঠানত সকলো প্ৰজাইয়ো যোগদান কৰিছিল।

খ্যেক ৱাচিংফা: বিদ্যা আৰু কলাৰ প্ৰতীক পূৰ্বপুৰুষ দেৱী য়ে-চেং-ফাৰ স্মৃতিত এই পৰম্পৰা পালন কৰা হয়।

খ্যেক ফুৰালুং বা **খ্যেক ফ্ৰা-লুং** (**𑜋𑜧𑜨 𑜓𑜤𑜃𑜫 𑜎𑜤𑜃𑜫**): এই অনুষ্ঠানত ফুৰা-তেৰা বা ফুৰা-লুং ড্ৰেগনক স্মৰণ কৰা হয়। টাই-আহোমৰ ম'-লৌং সকলে এই অনুষ্ঠানত আই-চিং-লাও (টাই-আহোমৰ প্ৰাৰ্থনা) গায়। এই অনুষ্ঠানত কোনো জীৱ উৎসৰ্গা কৰা নহয়।

ৰিক খুন : এই অনুষ্ঠান ভাগি কোনো যুদ্ধৰ সময়ত উচ্চ শক্তিক স্মৰণ কৰি পালন কৰা হয়। টাই-আহোম ভাষাত ৰিক শব্দৰ অৰ্থ মতা / আহ্বান কৰা খৱনৰ অৰ্থ দীৰ্ঘায়ু। এই অনুষ্ঠানত জল দেৱতা খাও-খামক স্মৰণ কৰা হয়।

ঘৰ

টাই-আহোমসকলে কাঠ, বাঁহ আদিৰে অইন টাই বা গাঁৱলীয়া থাইসকলৰ দৰে ঘৰ সাজিছিল।^[18] সকলোৰে বাৰী আৰু খেতি ঘৰৰ ওচৰতে থাকে। বাঁহেৰে নিৰ্মিত বিশেষ প্ৰকাৰৰ ঘৰ ব্যৱহাৰ কৰে।^[18] এই ঘৰসমূহক ৰু'এন-হোৱাণ বুলি কোৱা হয় আৰু ইয়াক মাটিৰ পৰা অলপ ওপৰত সজা হয় কিন্তু অন্য জনগোষ্ঠীৰ চাং-ঘৰতকৈ অলপ চাপৰ হয়।^[18]

খাদ্য

মুখ্য আহাৰ : প্ৰায়বিলাক টাই-আহোম (বিশেষকৈ গাঁৱলীয়া)সকলে আমিষভোজী, পতংগভোজী আৰু আজিও টাইসকলৰ খাদ্যাভ্যাসকে চলাই আছে।^[19] গাহৰি, কুকুৰা,মহ, হাঁহ আদিৰ মাংসৰ উপৰিও টাই-আহোমসকলে ভেকুলীৰ মাংস, মুগালেটা, শুকুতী মাছ আৰু আমৰলি টোপ খোৱা দেখা যায়।^[20] তেওঁলোকৰ মুখ্য আহাৰ ভাত। টাই-আহোমসকলে কলৰ বাকলিৰ পৰা প্ৰস্তুত কৰা খাৰ ব্যৱহাৰ কৰে আৰু বহু ঔষধি গুণযুক্ত শাক-পাচলি আৰু বেত-গাঁজ খায়। টাই-আহোমসকলৰ খাদ্যভাসে অইন টাইসকলৰ লগত সাদৃশ্য প্ৰদৰ্শন কৰে। তেওঁলোকৰে খাদ্যাভ্যষত-খেও-দাম (মাটি মাহ), খাও-মুন (ভাত আৰু দালচেনি), সান্দহ গুৰী, চেও-খাও (ভাপত দিয়া ভাত), খাও-মাই (চুঙা-চাউল), তিলেৰে প্ৰস্তুত কৰা তিল পিঠা, খাও-ত্ৰয়েক (আঠৈ)^[18] নুতলোৱাকৈ কোমল চাউলৰ প্ৰস্তুতকৰণ বা তৰা পাতত বান্ধি বনোৱা খাও-মাই (চুঙা চাউল)^[18]। টাই-আহোমসকলে কম মছলানুক্ত খাদ্য আৰু মাছ, বেঙেনা, বিলাহী আদি পুৰি বা তৰা পাতত দি খাই বেছি ভাল পায়।^[18] লাও হ'ল এওঁলোকৰ পৰম্পৰাগত পানীয় যি চাউল ভীমকল বা কঠালৰ পৰা প্ৰস্তুত কৰে। ইয়াৰে পানী দিয়া বিধক নাম-লাও আৰু পানী নিদিয়া বিধক লৌক-লাও বোলা হয়। ইয়াৰ উপৰি টাই-আহোমসকলে পৰম্পৰাগত এবিধ চাহ ব্যৱহাৰ কৰে যাক *ননিঙিঙ* বুলি কোৱা হয়। এই পৰম্পৰা চীনৰ পৰাই টাই-আহোমসকলে লৈ আনিছিল।

বিবাহ

প্ৰধান প্ৰবন্ধ: টাই-আহোম বিবাহ পৰম্পৰা

টাই-আহোমসকলে নিজস্ব প্ৰথাৰে সম্পাদিত কৰা বিবাহ পদ্ধতি আছে। তাৰ মুখ্য পৰম্পৰাৰ নাম “চ-ক্লং” বুলি জনা যায়।^[21] ই টাই-আহোম ভাষাৰ শব্দ (‘চ’ অৰ্থাৎ *যোৰা লগুৱা* আৰু *ক্লং* অৰ্থাৎ *পূজা*)। ৰাতি বিবাহৰ মুখ্য পৰম্পৰাত ম’-কলৰ সন্মুখত সোণ, ৰূপ, পিতল বা কাঠৰ গছাত ১০১ গছ *বান-ফাইং* চোমচাও প্ৰমুখ্যে ১০১জনা *ফুৰাৰ* উদ্দেশ্যে প্ৰজ্জ্বলিত কৰা হয়।^[21] “চ-ক্লং” বিবাহ পদ্ধতি পোন প্ৰথমে টাই-আহোমৰ ফুৰা ***লেংডনে অক-কাই ম’-হুং*** ৰজাৰ জ্যেষ্ঠা কন্যা ***নাং হুন ফাক*** বিয়া কৰোঁতেই আৰম্ভ হ’ল আৰু তাৰ পিছৰ পৰাই টাই মানুহৰ মাজত প্ৰচলিত হৈ আহিছে। টাই-আহোমৰ ***লাই-লিত নাং হুন ফা*** নামৰ পুথিখনিত ইয়াৰ বিষয়ে লিখা আছে। লেংডনে অ’ক-কাই ম’-হুঙৰ কন্যাক বিয়া কৰাম বুলি সুন্দৰ ৰঙা *ফুলাম* গামোছাৰে “চকলি ভাৰ” বা “সোধনি ভাৰ” আগবঢ়ায়। কোনো কোনো ঠাইত *চকলঙৰ* দিনা ***ম-লুঙক*** ভোজ-ভাত খুৱাই দৰা-কইনাই ম’-লুঙক সন্মান কৰে।^[22] মুঠ ২০টা নিয়মেৰে টাই-আহোম বিবাহ পদ্ধতি সম্পন্ন হয়। তাৰে কিছু হ’ল:

১. জু-ৰণ (টাই-আহোম ভাষাত *জু* অৰ্থাৎ *জীয়াই থকা*, *ৰণ* অৰ্থাৎ *চিৰ জীৱনলৈ*)

২. ৰিক খুন

৩. আপ-তাং (*আপ* অৰ্থাৎ *গা ধুওৱা*, *তাং* অৰ্থাৎ *পৰিত্ৰে*)

৪.চাও-বান (বান বা সূৰ্যক আৰাধনা)

৫.জণ-মিং (আশিৰ্বাদ)

ভাষা আৰু সাহিত্য

প্ৰধান প্ৰবন্ধ: টাই-আহোম ভাষা

টাই-আহোম ভাষা হ'ল এটা বুৱাং-টাই ভাষা। ই টাই ভাষাবোৰৰ দক্ষিণতম ভাষা। এই ভাষাটোৰ পুনৰ্ব্যৱহাৰ উজনি অসমৰ টাই-আহোম গৱেষকৰ তত্ত্বাৱধানত আৰম্ভ হৈছে। বিভিন্ন প্ৰতিষ্ঠান যেনে- টাই অধ্যয়ন আৰু গৱেষণা প্ৰতিষ্ঠান, পি.কে. বুঢ়াগোহাঁই দক্ষিণ-পূব এছিয়া আৰু টাই অধ্যয়নৰ প্ৰতিষ্ঠান, কেন্দ্ৰীয় টাই একাডেমী গঢ় লৈ উঠিছে। ইয়াৰ উপৰি ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়, অসম উচ্চতৰ মাধ্যমিক শিক্ষা সংসদৰ প্ৰচেষ্টাত বিভিন্ন পাঠ্যক্ৰম সমূহ প্ৰকাশ কৰা হৈছে যিয়ে ন-শিকাৰুসকলক সহায় কৰিছে।^[23] অনাগত সময়ত এনেধৰণৰ আৰু প্ৰতিষ্ঠান গঢ় লৈ উঠাৰ সম্ভাৱনা গঢ়ি উঠিছে।^[24] অসম চৰকাৰ দ্বাৰা হাবুঙত টাই বিশ্ববিদ্যালয় নিৰ্মাণৰ প্ৰস্তাৱ অসম চৰকাৰে দিছে ।

টাই-আহোম লিপি

প্ৰধান প্ৰবন্ধ: টাই-আহোম লিপি

টাই-আহোমসকলৰ নিজৰ লিখা পদ্ধতি আছে যি টাই-নুৰা^[25] লিপিৰ পৰা ক্ৰমবিকাশ হোৱা এক লিপি। ই দেখাত টাই-নুৰা লিপিৰ সৈতে একে আছিল চীনৰ চৰকাৰে যাক বৰ্তমান উন্নীতকৰণ কৰিছে^[26]। টাই-আহোমসকলে নিজা ইতিহাস লিপিবদ্ধ কৰিছিল যাক বুৰঞ্জী বুলি হোৱা হয়^[27]। টাই-আহোমসকলৰ পূৰ্বে বুৰঞ্জী লিখা প্ৰথা অসমত নাছিল। তেওঁলোকৰ বিভিন্নপ্ৰকাৰৰ ইতিহাস, সমাজ, জ্যোতিষ, আৰু পূজা-পাতল কৰা পুথি আছে। বিশেষকৈ ম’-লুঙ *প্ৰেই* ম’হুং, ম’প্লং, ম’চামে এই পুথি সমূহ অধিক ব্যৱহাৰ কৰিছিল।

লাক-নি

প্ৰধান প্ৰবন্ধ: লাক-নি

টাই-আহোমসকলৰ নিজা কেলেণ্ডাৰ পদ্ধতি আছে যাক লাক-নি বোলা হয়। ষাঠি বছৰীয়া আৱৰ্তন এই প্ৰথাত ষাঠীতা বছৰ মিলি এটা আৱৰ্তন হয় যাক তাও-চি-ঙা^[28]বুলি কোৱা হয়, এই প্ৰথাত বছৰত বাৰটা মাহ আৰু এটা সপ্তাহত মুঠ দহটা বাৰ থাকে।^[29] লগতে এটা অতিৰিক্ত লিপ মাহ থাকে।^[29] এই প্ৰথা মধ্য টাই ৰাজ্য (চৌং-কৌ) ত প্ৰচলন হৈছিল আৰু ইয়াক আজিও দক্ষিণ পূব এছিয়াৰ টাইসকলে , চীনা প্ৰাচীন কোৰিয়া আৰু প্ৰাচীন জাপানীসকলে ব্যৱহাৰ কৰে।^[30] এই সকলোবোৰ দিন, মাহ আৰু বছৰ গণনা কৰা পুথিত লিখা হৈছিল।^[31]

ইতিহাস

আদি বসতি

প্ৰধান প্ৰবন্ধ: মু'ঙ মাও

টাই-আহোমসকলৰ প্ৰথম প্ৰজন্ম *মু'ঙ ফি* (ᨆᩢ᩠ᨦ ᩈᩢᩣ᩠ᨦ) ৰ পৰা আহিছিল যি বৰ্তমান চীনৰ গুৱাংচি(壮族自治区) অঞ্চল। তাৰ পাছত তেওঁলোক *মু'ঙ ৰি মু'ঙ ৰাম* (ᨆᩢ᩠ᨦ ᩅᩢᩣ᩠ᨦ) লৈ প্ৰবজন কৰিছিল যি বৰ্তমান চীনদেশৰ চিচুৱাংবান্না(西双版纳版纳) (ᨆᩢ᩠ᨦ ᨶᩣ᩠ᨦ ᨶᩃ᩠ᨦ ᨶᩣ᩠ᨦ/西双版纳) শেষত তেওঁলোক পূৱ মু'ঙ মাও (ᨆᩢ᩠ᨦ ᨶᩣ᩠ᨦ) ৰ দিশলৈ প্ৰব্ৰজন কৰিছিল যি বৰ্তমান চীনৰ দেহং অঞ্চল (德宏州)।^[32] ৰাজনৈতিক উচ্চাকাংক্ষাই চুকাফা নামৰ এজন টাই কোঁৱৰক পশ্চিমৰ ফালে আগুৱাই আহি এখন নতুন দেশৰ শাসনকৰ্তা হ'বলৈ অনুপ্ৰাণিত কৰিছিল। ১২২৮ খ্ৰীষ্টাব্দত তেওঁ প্ৰায় ৯০০০ অনুগামীৰ সৈতে ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাত প্ৰৱেশ কৰে।^[33] তেওঁলোকে লগত শালি খেতি আৰু বুৰঞ্জী লিখাৰ পৰম্পৰাও লৈ আহিছিল। তেওঁলোকে নিগাজীকৈ ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ দক্ষিণ আৰু দিখৌ নৈৰ পূব অংশত বসবাস কৰিব লয়। বৰ্তমান এই ঠাইসমূহত যথেষ্ট টাই-আহোম জনগোষ্ঠীৰ লোক দেখিবলৈ পোৱা যায়।^[34]

অসমৰ আন্তঃগাঁথনি

চাওলুংজনাই সমগ্ৰ অসমৰ বিভিন্ন ঠাই ঘূৰি উচিত ঠাইৰ সন্ধান আৰম্ভ কৰে। তেওঁলোকে *বৰাহী* আৰু *মৰাণ*সকলৰ সৈতে মিলি সম্পৰ্ক গঢ়াই তোলে। ইয়াৰে মান-তিব্বতীয় বৰাহী টাই-আহোমৰ হৈতে বৈবাহিক সম্পৰ্ক গঢ়ে, *মৰাণ*সকলে নিজৰ স্বকীয়তা বজাই ৰাখে। *চুকাফা*ই ১২৫৩ চনত ***চে-ৰাই-দয়*** নামৰ এখন চহৰ নিৰ্মাণ কৰি নিজৰ ৰাজধানীৰূপে মৰ্যাদা দিয়ে যাক বৰ্তমান *চৰাইদেউ* বুলিও কোৱা হয়।^[35]

পুনৰ উদ্ধাৰ

১৮৯৩ চনত *সদৌ* অসম টাই-আহোম সভা গঢ়ি উঠে যি অইন ঠাইৰ টাইসকলৰ সৈতে যোগাযোগ আৰম্ভ কৰে।^[36]

সমাজ

বান-মু'ঙ (ᨆᩢ᩠ᨦ ᩈᩢᩣ᩠ᨦ)

প্ৰধান প্ৰবন্ধ: মৌঙ

(ᨆᩢ᩠ᨦ)

টাই-আহোমৰ প্ৰাচীন সমাজিক প্ৰথা হ'ল **বান-মু'ঙ (ᨆᩢ᩠ᨦ ᩈᩢᩣ᩠ᨦ)**। এখন নদীৰ পাৰত কেইবাঘৰ মানুহ লগ খাই এখন বান (**ᨆᩢ᩠ᨦ**,গাঁও) সৃষ্টি হৈছিল। কেইবাখনো বান লগ হৈ মু'ঙ সৃষ্টি হৈছিল^[37]। অইন টাইসকলৰ মাজতো এই প্ৰথা দেখিবলৈ পোৱা যায়। বান-মু'ঙ (**ᨆᩢ᩠ᨦ ᩈᩢᩣ᩠ᨦ**) কৃষি ভিত্তিক আৰু এখন নদীক কেন্দ্ৰ কৰি গঢ়ি উঠিছিল। *খাই*,*শান*(*ᨆᩣ᩠ᨦ*) আৰু *অইন* টাই ভাষাত ইয়াক বান-মু'ঙ (**ᨆᩢ᩠ᨦ ᩈᩢᩣ᩠ᨦ**) বুলিয়ে কোৱা হয়।^[38]

ফৈদ

টাই-আহোমসকলৰ ফৈদ সামাজিক প্ৰথাৰ এক উৎকৃষ্ট উদাহৰণ^[39]। তেওঁলোকে প্ৰথমে নিজকে ৭ ভাগ কৰি সাতঘৰীয়া টাই-আহোম ফৈদ গঠন কৰে। চম্মু (বাঘ) ফৈদত স্বয়ম চাওলুংজনা আছে, য'ত অইন চাও-ফা সকলো অন্তৰ্ভুক্ত। দুজন প্ৰধানমন্ত্ৰী চাও-ফুং-মু'ঙ (বুঢ়াগোহাঞি) আৰু চাও থাও মু'ঙ (বৰগোহাঞি) ফৈদ^[40]। তিনি পুৰোহিত ফৈদ ম'হুং, ম'প্লং,ম'চাম। আৰু চিৰিং ফৈদ, মুঠ সাতটা ফৈদ গঠন হৈছিল। পিছলৈ এই ফৈদসমূহত সলিাকৈ যুগ হয়। পিছলৈ চাও-ফা সকলৰ ফৈদ চাৰিঙীয়া, দিহিঙীয়া, টিপমীয়া, শামুগুৰিয়া, তুংৰুখুঙীয়া, পৰ্বতীয়া, নামৰুপীয়ালৈ বিভক্ত হয়^[41]। থিক সেইদৰে,চাও-ফুং-মু'ঙ ফৈদ আঠটা, চাও থাও মু'ঙ ষোল্লটা,ম'-চাম বাৰটা, ম'-হুং সাতটা লগতে ম'-প্লং আৰু চি-ৰিং আঠটাকৈ ফৈদত ভাগ হয়। বাকী টাই-আহোমসকল কৰ্মসূত্ৰে চাওদাং, ঘৰফলিয়া, লিকটো আদিলৈ ভাগ হয়। জয়ধ্বজ সিংহৰ দিনত হিন্দু ধৰ্মৰ প্ৰভাবত পৰি বাইলুং, দেওধাই আৰু মোহন ফৈদক গুচাই পুনৰ নতুনকৈ "সাতঘৰীয়া টাই-আহোম" গঠন কৰা হৈছিল য'ত চেতিয়া, লাহন, দুৱৰা, লুখুৰাখন, পাতৰ, ইত্যাদি ফৈদ সমূহক প্ৰথম বাৰৰ বাবে অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছিল।

ধৰ্ম

প্ৰধান প্ৰবন্ধ: ফুৰালুং ধৰ্ম

টাই-আহোম মানুহে পূৰ্বপুৰুষক উৎসৰ্গা কৰাৰ বাহিৰেও আন এটা অদৃশ্য মহান প্ৰাকৃতিক শক্তিক বিশ্বাস কৰে। তাই টাই-আহোমৰ পণ্ডিতৰ (ম' বা মলুঙ) তিনি ফৈদ লোক হল ম-হুং,ম-প্লং,চাংবুন। টাই-আহোম ধৰ্ম হ'ল এটা পৰম্পৰাগত টাইধৰ্ম, ইয়াত মূলতঃ পূৰ্বপুৰুষ উপাসনা (ফি-দাম) কৰা হয় লগতে ইয়াত বৌদ্ধ আৰু তাও ধৰ্মৰো প্ৰভাব আছে। টাই-আহোমৰ পৰম্পৰাগত বিশ্বাস মতে টাই-আহোমসকলে এজন পূৰ্বপুৰুষ দেৱতাক ফা-তু-চিং (ফা:স্বৰ্গ, তু:এজন,চিং:উচ্চ; এজন সৰ্বোত্তম পূৰ্বপুৰুষ; ফা লাই বেত বুলিও কোৱা হয়) যাৰ দ্বাৰা সমগ্ৰ পৃথিৱী সৃষ্টি হৈছে^[42]। তেও অইন দেৱতা; খুন-থেও-খামৰ লগতে চাৰিটা সোণৰ কণী পাৰিছিল বুলি জনবিশ্বাস আছে। চতুৰ্থ জনে অৰ্থাৎ ড্ৰেগন ৰূপী ঙ্গি-ঙাও খামে পৃথিৱীখন সজাই তোলাত সহায় কৰিছিল বুলি বিশ্বাস কৰা হয়। ঙ্গি-ঙাও-খাম বা ড্ৰেগনৰ চিত্ৰ অংকিত চোলা টাই-আহোম চাও-ফা সকলে পিন্ধিছিল। লেংদনক মু'ঙ -ফিৰ (বৰ্তমান চীনাৰ টিয়েন) ৰজা হৈছিল আৰু তেওঁৰ নাতি খুনলৌং আৰু খুনলাইক এখন ঠাই মু'ঙ ৰি-মু'ঙ ৰামলৈ (বৰ্তমান চীনৰ Xishunagbanna) শাসন কৰিবলৈ পঠিয়ায়। এওলোকৰে বংশধৰ টাই-আহোম ৰজা সকল। খুনলুং আৰু খুনলাইয়ে চুমফা (সম্পূৰ্ণ নাম:চুমফাৰৌংছেংমু'ঙ ; অসমীয়া : চুমদেও)ক লৈ আনিছিল আৰু বংশানুক্ৰমে চাওলুং চুকাফাই পাই তেওঁক তেওঁৰ য়ে-নাইয়েকে দি পঠিয়াইছিল। এই সম্পদবিধ টাই-আহোমৰ বিশেষ দেওঘৰ যাৰ নাম হ'-*ফি* তাত ৰখা হয় আৰু টাই-আহোমৰজাৰ ৰাজ-অভিষেক খেওন-ৰৌণ-মাই-ক্ল' অনুষ্ঠানত অৰ্চনা কৰা হয়।

পূৰ্বপুৰুষ উপাসনা

টাই-আহোমসকলে নিজৰ প'-লিন প'-থাও সকলক স্মৰণ কৰে। তেওঁলোকে বিশ্বাস কৰে যে পূৰ্বপুৰুষক পূজা নকৰিলে ঘৰখনত অপায় অমঙ্গল হয় আৰু পূৰ্বপুৰুষক পূজা কৰিলে তেওঁলোকে ঘৰখন বিপদ আপদৰ পৰা বচাই ৰাখে। টাই-আহোমসকলে নিজৰ উৎসৰ পাৰ্বন বিবাহ আদিত প'-লিন প'-থাও সকলক স্মৰণ কৰে। এজন ব্যক্তি মৰাৰ পিছত ফি-দাম হৈ যায় বুলি বিশ্বাস কৰা হয়। তেওঁলোকক পবিত্ৰ বুলি গ গণ্য কৰি স্মৰণ কৰা হয় অইন সমাজৰ দৰে ভূত বা মৃত অপশক্তি বুলি ধৰা নহয়। টাই-আহোম সকলে বতৰৰ ফল,শাক-পাচলি আদি ফি-দামক তৰ্পন কৰে। বিশেষকৈ তিনি পুৰোহিত ফৈদ ম'হুং, ম'প্লং, ম'চাম সকলে অধিক স্পষ্ট ভাবে ফি-দাম কৰে। দাম সকলক বিভিন্ন ভাগত ভগোৱা হয় সেয়া হল- ঘাই দাম, চি-ৰৌণ-দাম,ন'-দাম আৰু জকৰুৱা দাম।

ঘাই দাম: 'ঘাই' মানে মূল আৰু দাম মানে মৃতক, ঘাই দাম মানে ঘৰৰ জ্যেষ্ঠ মৃত বুঢ়া দম্পতী।

ছি-ৰৌণ-দাম: চি মানে চাৰি, ৰৌণ মানে ঘৰ। ছি-ৰৌণ-দাম মানে ঘৰখনৰ দম্পতীৰ চাৰি পুতি পুৰুষ।

জকৰোৱা দাম: জকৰোৱা শব্দটোৰ অৰ্থ হল যি কোনো সন্তান নিদিয়াকৈ মৰিল বা সৰুতে ঢুকাল বা কোনো মানসিক বা শাৰীৰিক ব্যাঘাত জন্মি মৰিল।

ন'-দাম: ন' মানে নতুন, ঘৰৰ গৃহস্থৰ কোনো সম্পৰ্কীয় কোনো লোকৰ মৃত্যু হলে তেওক ন দাম বোলা হয়।

জকৰোৱা দামক বাদ দি বাকী সকলো দামক মিলাই গৃহদাম বোলে আৰু এওলোকক বছৰেকত এবাৰ স্মৰণ কৰা হয়।

বৌদ্ধ প্ৰভাৱ

টাই-আহোমসকলৰ বৌদ্ধ সংস্কৃতিতকৈ তাওবাদী (Taoic) সংস্কৃতি বেছি দেখা যায়। টাই-আহোমসকলে বুদ্ধক মেমিমাং ফুৰা বুলি কৈছিল যাৰ অৰ্থ **নতুন ভগৱান** (New God)^[43] ^[44] বৌদ্ধ জাতক পুথি সমূহক লিক মিং-মাং-ফুৰা-লৌং বুলি কোৱা হয় যি শান্তি আৰু সভ্য হোৱাৰ কথা শিকায়^[45]।

মৈদাম

প্ৰধান প্ৰবন্ধ: মৈদাম

মৈদাম (টাই-আহোম: 𑜋𑜨𑜆𑜰𑜫 অৰ্থ:মৃতকৰ ঠাই ,ইংৰাজী: Moi-Dam বা Pyramid of Assam) হৈছে টাই-আহোম জনগোষ্ঠীৰ লোকৰ পৰম্পৰাগত মৃতদেহ সংস্কাৰ প্ৰথা আৰু সমাধি।^[46]টাই-আহোমসকলৰ মাজত থকা পৰম্পৰা অনুসাৰি তেওঁলোকে মৃতদেহ নজ্বলাই বৰং ৰুংডাং নামৰ বাকচত ভৰাই মৈ-দাম দিয়ে^[47]।বৰ্তমান সময়ত টাই-আহোম জনগোষ্ঠীৰ ম'-হুং, ম'-চাম আৰু ম'-প্ল'ঙ নামৰ তিনিটা ফৈদৰ মানুহে মৈদাম পৰম্পৰা মানি চলে।^[48]

লগতে চাওক

<ul style="list-style-type: none">টাই-আহোম ৰাজবংশ টাই-আহোম সাম্ৰাজ্য

তথ্যসূত্ৰ

- Gohain, Dr. BK (2018). "Integration and Unification of Assam During the Reign of Chaolung Siukapha" (https://www.sentinelassam.com/amp/story/more-news/editorial/integration-and-unification-of-assam-during-the-reign-of-chaolung-siukapha). https://www.sentinelassam.com/amp/story/more-news/editorial/integration-and-unification-of-assam-during-the-reign-of-chaolung-siukapha.
- He, Ping (2004). **德宏傣族的西迁与印度阿洪姆人的形成** [The Westward Immigration of Dai People from Dehong and the Coming-into-Being of the Ahoms in Northeastern India]. Social Sciences in Yunnan (in Simplified Chinese) (2): 76–81. doi:10.3969/j.jissn.1000-8691.2004.02.019
- Deka 2007, পৃষ্ঠা. 79.
- দেওধাই ফুকন,ৰুৰুৱা, বি,এন এন (১৯৬৪) (টাই-আহোম ভাষা, ইংৰাজী, অসমীয়া ভাষাত). *টাই-আহোম লেগজিকন*. ঐতিহাসিক আৰু প্ৰাচীন গ্ৰন্থ অধ্যয়ন বিভাগ, অসম চৰকাৰ.
- "The Ahom domain of Upper Assam came to be known to the Dimasa and other Bodo people as *Ha-Sam* (the land of the Shams or Shans) in their language. From this the terms 'Asam' and 'Ahom' were derived in due course, and the first term came to stand for the expanded Ahom kingdom. Under the impact of the Indo-Aryan heritage of the region, the concept of 'Asam' was further extended to cover the entire area defined as 'Kamarupa' in the Kalika-Purana (c 9th-10th centuries). The Ahom statesmen and chroniclers wishfully looked forward to the Karatoya as their natural western frontier. They also looked upon themselves as the heirs of that glory that was ancient Kamarupa by right of conquest, and they long cherished infructuously their unfulfilled hopes of expanding up to that frontier." (Guha 1983)
- Ahoms also gave Assam and its language their name (Ahom and the modern অসম 'Assam' come from an attested earlier form asam, acam, probably from a Burmese corruption of the word Shan/Shyam, cf. Siam: Kakati 1962; 1-4)." (Masica 1993, p. 50)
- In Sankar Carit, by Daityari Thakur of the seventeenth century, the Shans have been variously designated as Āsām, Āsam, Asam. (Kakati 1941:2)
- Sankardeva, in one of his verses, composed in the early sixteenth century, while referring to the castes and communities of the then Assam used the term Axom to mean the Ahom." (Taher 2001, p. 2)
- "In Darrang Rāj **Var**mśabali, a chronicle of the Koch kings by Sūryya Khari Daibajña composed in the sixteenth century, the word Āsām has all through been employed as a term of reference to the conquering Shans." (Kakati 1941:1–2)
- "It has been suggested that this may be derived from Shan, or as the Assamese say Syam. This word is however not used by the Assamese when speaking of the Ahoms, but only with reference to people of Siam" (Gait 1906, p. 241)
- Bulletin of the Assam State Museum, Gauhati* (https://books.google.com/books?id=x_GcFYVt0BMC). Department of Archaeology and Assam State Museum. 1985. পৃষ্ঠা. 104. https://books.google.com/books?id=x_GcFYVt0BMC। আহৰণ কৰা হৈছে: September 24, 2024.

মৈ-দাম

12. [https://www.google.co.in/books/edition/Journal_of_Thai_Tai_Studies/HZUMAQAAMAAJ?hl=en] "Journal of Thai-Tai Studies Volume 3, Issue 1". 2007. পৃষ্ঠা: 56.
https://www.google.co.in/books/edition/Journal_of_Thai_Tai_Studies/HZUMAQAAMAAJ?hl=en। আহৰণ কৰা হৈছে: September 24, 2024.

13. ([Sarma 2017:15](#))

14. ([Sarma 2017:15](#))

15. ([Sarma 2017:15](#))

16. ([Gogoi 2011:153-154](#))

17. ([Gogoi 2011:153-154](#))

18. ([Phukan 2017:II](#))

19. ([Gogoi 2011](#))

20. ([Gogoi 2011](#))

21. তাই টাই-আহোমৰ বিবাহ পদ্ধতি আৰু চকলঙ...নাঙ দীপালী গগৈ

22. অসমীয়া সংস্কৃতিৰ কণিকা – সম্পাদনা- ড° পৰমানন্দ ৰাজবংশী, ড° নাৰায়ন দাস (পৃষ্ঠা- ১১৭)

23. Dipima Buragohain. *Issues of Language Contact and Shift in Tai Ahom*

24. "Ahom" (<https://www.ethnologue.com/language/aho>). Ethnologue.
<https://www.ethnologue.com/language/aho>.

25. ([Gogoi 2011](#))

26. ([Gogoi 2011](#))

27. ([Gogoi 2011](#))

28. pp.271-278 in ABOURANJIK

29. ([Mohan Phukan 2016:84](#))

30. Nussbaum, Louis-Frédéric (2005). "Jikkan-jūnishi". Japan Encyclopedia. Translated by Roth, Käthe. p. 420. ISBN 9780674017535

31. Phukan, J.N.2006 pp.1

32. ([Gogoi 2011:V](#))

33. Gait, Edward. *A History of Assam*. Thacker, Spink and Co. Calcutta, 1906. pg 96

34. ([Terwiel 1996:276](#))

35. ([Morey 2014:51-52](#))

36. ([Terweil 1996:278](#))

37. ([Gogoi 1995:30](#))

38. ([Gogoi 1995:30](#))

39. ([Gogoi 1976:15](#))

40. ([Gogoi 1976:15](#))

41. ([Gogoi 1976:15](#))

42. ([Gogoi 1976:1](#))

43. ([Gogoi 1976:16](#))

44. ([Gogoi 1976:16–17](#))

45. ([Gogoi 1976:17](#))

46. গোহাঁই, ড° বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ (২০০৯). তাই-টাই-আহোম জনগোষ্ঠী আৰু তাই পৰম্পৰা. প্ৰকাশক গুৱাহাটী: অপৰূপা পাব্লিচিং হাউচ. পৃষ্ঠা. ২৮৩.

47. Proceedings of North East India History Association page 128,129 and 130

48. Proceedings of North East India History Association (https://www.google.co.in/books/edition/Proceedings_of_North_East_India_History/LDhuAAAAAMAAJ?hl=en)

টোকা

1. যদিও শানসকলে নিজৰ পৰিচয় টাই বুলি দিছিল, তেওঁলোকক ৰাজ্যখনৰ খিলঞ্জীয়া লোকসকলৰ মাজত আসাম, আসম আৰু কেতিয়াবা অচম হিচাপে জনাজাত আছিল। নতুন অসমীয়া শব্দ টাই-আহোম, যাৰ দ্বাৰা আজিৰ টাইসকলক জনা যায়, আসাম অথবা আসমৰ পৰা উৎপত্তি হোৱা। কালক্ৰমত শাসকসকলৰ কাৰণে প্ৰয়োগ কৰা নাম ৰাজ্যৰ নামলৈ পৰিৱৰ্তিত হ'ল। কামৰূপৰ নাম সলনি হৈ প্ৰথমে আসাম আৰু পিছলৈ সংস্কৃতকৰণৰ ফলত অসম হয় গৈ যাৰ অৰ্থ হ'ল "অসমকক্ষ, অসমান বা অসমান্তৰাল" — পণ্ডিতপ্ৰবৰ সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মা

উৎস প্ৰসংগ

1. গগৈ, ফুতস্বীনী (২০১১) (ইংৰাজী ভাষাত). *টাই-আহোম ৰিলিজীয়ন এ ফিলচফীকেল ষ্টাডি* (<http://shodhganga.inflibnet.ac.in/handle/10603/116167>) (PhD).
<http://shodhganga.inflibnet.ac.in/handle/10603/116167>। আহৰণ কৰা হৈছে: জানুৱাৰী ৩১, ২০১৯

2. Baruah, S. L. (1977). "Ahom Policy Towards the Neighbouring Hill Tribes". *Proceedings of the Indian History Congress* খণ্ড **38**: 249–256.

3. Gogoi, Nitul Kumar (2006), *Continuity and Change among the Ahoms*, Concept Publishing Company, Delhi

4. Gogoi, Nitul Kumar (1995). *Acculturation in the Brahmaputra Valley: the Ahom Case* (<http://shodhganga.inflibnet.ac.in/handle/10603/66134>) (PhD).
<http://shodhganga.inflibnet.ac.in/handle/10603/66134>। আহৰণ কৰা হৈছে: December 29, 2018.

5. Gogoi, Padmeshwar (1976), *Tai Ahom Religion and Customs* (<https://ia801900.us.archive.org/g/30/items/in.ernet.dli.2015.99476/2015.99476.Tai-ahom-Religion-And-Customs.pdf>), Publication Board, Gauhati, Assam,
<https://ia801900.us.archive.org/30/items/in.ernet.dli.2015.99476/2015.99476.Tai-ahom-Religion-And-Customs.pdf>

6. Morey, Stephen (2014), "Ahom and Tangsa: Case studies of language maintenance and loss in North East India", in Cardoso, Hugo C., *Language Endangerment and Preservation in South Asia*, প্ৰকাশক Honolulu: University of Hawai'i Press, pp. 46–77

7. Phukan, J N (1991). "Relations of the Ahom Kings of Assam with Those of Mong Mao (in Yunnan, China) and of Mong Kwang (Mogaung in Myanmar)". *Proceedings of the Indian History Congress* খণ্ড **52**: 888–893.

8. Terwiel, B.J. (1996). "Recreating the Past: Revivalism in Northeastern India.". *Bijdragen Tot de Taal-, Land- en Volkenkunde* খণ্ড **152** (2): 275–92. doi:10.1163/22134379-90003014 (<https://dx.doi.org/10.1163%2F22134379-90003014>). ISSN 0006-2294 (<http://www.worldcat.org/issn/0006-2294>).

9. Phukan, Dr. Girin (2017), *Cultural Linkage of TheAhom with the Tais of Southest Asia: A case study of Ahom— Thai Linkage, I, II, IV*, Khwan Mung Magazine

10. Sarma 2017, pp: 14-18 NGI NGAO KHAM- A Mythical Figure of Tai Ahom People of Assam ,Dr. Rabindranath Sarma, Journal of Research in Humanities and Social Science, Vol.5 ~ Issue 5 (2017) pp: 14-18 ISSN(Online) : 2321-9467

11. Phukon, G. (1998). *State of Tai culture among the Ahoms*. [Assam, India?]: G. Phukon.

12. Saikia, Yasmin (2004). *Fragmented Memories* (https://books.google.com/books?id=p9PkFF3uq_8C). Duke University. ISBN 978-0-8223-3373-9. https://books.google.com/books?id=p9PkFF3uq_8C.

13. Lambert, Eric T.D. (1952). "A short account of the Ahom people" (http://www.siamese-heritage.org/jsspdf/1951/JSS_040_1c_Lambert_ShortAccountOfAhomPeople.pdf). *Journal of the Siam Society* (Siam Society) খণ্ড **JSS Vol.40.1** (digital): image. http://www.siamese-heritage.org/jsspdf/1951/JSS_040_1c_Lambert_ShortAccountOfAhomPeople.pdf। আহৰণ কৰা হৈছে: November 10, 2013.

14. Terwiel, Barend Jan (1983). "Ahom and the Study of Early Thai Society" (http://www.siamese-heritage.org/jsspdf/1981/JSS_071_0g_Terwiel_AhomAndStudyOfEarlyTaiSociety.pdf). *Journal of the Siam Society* (Siam Society) খণ্ড **JSS Vol. 71.0** (digital): image. http://www.siamese-heritage.org/jsspdf/1981/JSS_071_0g_Terwiel_AhomAndStudyOfEarlyTaiSociety.pdf। আহৰণ কৰা হৈছে: November 10, 2013.

15. The Tai-Ahom connection (<http://www.india-seminar.com/2005/550/550%20yasmin%20saikia.htm>) by Yasmin Saikia in *Gateway to the East* (<http://www.india-seminar.com/2005/550.htm>), June 2005.

16. Politics mentioned in the Chinese Ming Shi-lu (<https://web.archive.org/web/20050507151023/http://www.epress.nus.edu.sg/msl/polities.html>), several references are made to a Tai Ahom kingdom in this translation of an important Ming dynasty historical source

17. Mohan Phukan, Medini Madhab Dulen (2016), *Lao kham Tai Ngai Ngai A book of spoken Tai language*, Northeast Tai Literary Association (Ban Oak Pup Lik MOUNG Tai)

18. Deka, Phani (2007). *The Great Indian Corridor in the East* (https://www.google.co.in/books/edition/The_Great_Indian_Corridor_in_the_East/DPWGpVvBvx8C?hl=en). ISBN 9788183241793.
https://www.google.co.in/books/edition/The_Great_Indian_Corridor_in_the_East/DPWGpVvBvx8C?hl=en.

বাহ্যিক সংযোগ

1. ইংৰাজীৰ পৰা টাই-আহোমলৈ অনলাইন অভিধান - গ্ল'চবে (<https://en.glosbe.com/en/aho>)

<div>প্ৰ · আ · স (https://as.wikipedia.org/w/index.php?title=%E0%A6%B8%E0%A6%BE%E0%A6%85%E0%A6%B8%E0%A6%AE%E0%A7%B0_%E0%A6%9C%E0%A6%8B%E0%A6%8A%E0%A6%8D%E0%A6%8E%E0%A6%8F%E0%A6%90%E0%A6%91%E0%A6%92%E0%A6%93%E0%A6%94%E0%A6%95%E0%A6%96%E0%A6%97%E0%A6%98%E0%A6%99%E0%A6%A0%E0%A6%A1%E0%A6%A2%E0%A6%A3%E0%A6%A4%E0%A6%A5%E0%A6%A6%E0%A6%A7%E0%A6%A8%E0%A6%A9%E0%A6%AA%E0%A6%AB%E0%A6%AC%E0%A6%AD%E0%A6%AE%E0%A6%AF%E0%A6%B0%E0%A6%B1%E0%A6%B2%E0%A6%B3%E0%A6%B4%E0%A6%B5%E0%A6%B6%E0%A6%B7%E0%A6%B8%E0%A6%B9%E0%A6%BA%E0%A6%BB%E0%A6%BC%E0%A6%BD%E0%A6%BE%E0%A6%BF%E0%A6%C0%E0%A6%C1%E0%A6%C2%E0%A6%C3%E0%A6%C4%E0%A6%C5%E0%A6%C6%E0%A6%C7%E0%A6%C8%E0%A6%C9%E0%A6%CA%E0%A6%CB%E0%A6%CC%E0%A6%CD%E0%A6%CE%E0%A6%CF%E0%A6%D0%E0%A6%D1%E0%A6%D2%E0%A6%D3%E0%A6%D4%E0%A6%D5%E0%A6%D6%E0%A6%D7%E0%A6%D8%E0%A6%D9%E0%A6%DA%E0%A6%DB%E0%A6%DC%E0%A6%DD%E0%A6%DE%E0%A6%DF%E0%A6%E0%E0%A6%E1%E0%A6%E2%E0%A6%E3%E0%A6%E4%E0%A6%E5%E0%A6%E6%E0%A6%E7%E0%A6%E8%E0%A6%E9%E0%A6%EA%E0%A6%EB%E0%A6%EC%E0%A6%ED%E0%A6%EE%E0%A6%EF%E0%A6%F0%E0%A6%F1%E0%A6%F2%E0%A6%F3%E0%A6%F4%E0%A6%F5%E0%A6%F6%E0%A6%F7%E0%A6%F8%E0%A6%F9%E0%A6%FA%E0%A6%FB%E0%A6%FC%E0%A6%FD%E0%A6%FE%E0%A6%FF)</div>	অসমৰ জনগোষ্ঠীসমূহ
<div>আইটন · আহোম · কলিতা · কাৰ্বি (মিকিৰ) · কৈৱৰ্ত · কোঁচ · খামটি · খাময়াঙ · খেলমা · গাৰ' · চলনিমাচ · চৰ-চাপৰিবাসী · চাহ জনগোষ্ঠী · চাঁওতালি · চিংফোঁ · চুতীয়া · টাংছা · টাইফাকে · টুৰুঙ · ডিমাছা · তিৰা · তিৰা (লালুং) · দেউৰী · ধিমাল · নাথ-যোগী সম্প্ৰদায় · ফুলগুৰীয়া · বড়ো · বড়ো-কছাৰী · ঠাঙ্গাল কছাৰী · শৰণীয়া কছাৰী · সোণোৱাল কছাৰী · বৰ্মন (কাছাৰ) · মটক · মৰাণ · মহিল্ল · মিচিং · মেছ · ৰাভা · হাজং · হোজাই</div>	

1. Ahom - Britannica Kids ([https://kids.britannica.com/students/article/Ahom/623552%23%3DFor%2520more%2520than%2520600%2520years,or%2520Tai%2520Ahom\)%2520spea%2520Assamese.&ved=2ahUKEwiKht7E4piEAxV52DgGHVc7BH8QFnoECA0QBQ&usg=AOwaw1kjdI5FcLkin6FWu1PtENa](https://kids.britannica.com/students/article/Ahom/623552%23%3DFor%2520more%2520than%2520600%2520years,or%2520Tai%2520Ahom)%2520spea%2520Assamese.&ved=2ahUKEwiKht7E4piEAxV52DgGHVc7BH8QFnoECA0QBQ&usg=AOwaw1kjdI5FcLkin6FWu1PtENa))

2. টাই-আহোম উন্নয়ন পৰিষদ (<https://tad.amtron.in/document-details/tai-ahom-development-council>) Archived (<https://web.archive.org/web/20240207081620/https://tad.amtron.in/document-details/tai-ahom-development-council>) 2024-02-07 at the [Wayback Machine](#)

"https://as.wikipedia.org/w/index.php?title=টাই-আহোম_জনগোষ্ঠী&oldid=524633"ৰ পৰা অনা হৈছে